

فرامکین معتقد است تحلیل اروپای غربی این بود که می توان اعراب را به شکلی واحد سامان داد و در کنارش کشوری یهودی داشت و همه هم کنار هم با صلح و صفا زندگی کنند!

صلحی که همه صلح‌ها را شوخی شوخی بر باد داد!

دیوید فرامکین از بحران خاورمیانه‌ای در خاورمیانه می‌گوید...

وقایع سال‌های ۱۹۱۴ تا ۱۹۲۲ گرچه مسأله خاورمیانه‌ای اروپا را حل کرد، اما مسأله‌ای خاورمیانه‌ای برای خود خاورمیانه آفرید. تمهیدات سال ۱۹۲۲ تا جایی که به اروپاییان مربوط می‌شود، این مسأله را که چه چیزی - و چه کسی - باید جای خالی امپراطوری عثمانی را پر کند، حل کرد. اما تا امروز همچنان نیروهای محلی قدرتمندی در خاورمیانه وجود دارند که با این ترتیبات کنار نیامده‌اند و بعید هم نیست آنها را به هم بزنند

اگر بخواهیم بحران‌های کنونی، کشورهایی مانند فلسطین، سوریه، عراق و... را ریشه‌یابی کنیم، از داستان جنگ جهانی اول دست خالی باز نخواهیم گشت.

و اما نگاهی به ماجرای اسرائیل...

در کتاب دلایلی برای اسکان یهودی‌ها در فلسطین و ایجاد یک کشور جدید آورده شده است، فرامکین معتقد است تحلیل اروپای غربی این بود که می‌توان اعراب را به شکلی واحد سامان داد و در کنارش کشوری یهودی داشت و همه هم کنار هم با صلح و صفا زندگی کنند! همچنین او وعده «کشور یکپارچه یهودی» به مردمان یهود را نوعی راهبرد فرض می‌کند برای جلب کمک یهودیان در زمان جنگ جهانی اول.

البته نگاه دیوید فرامکین به ماجرای صهیونیسم - اگر بخواهیم صداقت او در روایت را بپذیریم، کما اینکه در اکثر کتاب او این صداقت را رعایت کرده - متأثر است از نوعی همدلی پنهان و رویکرد آنگلو ساکسون آشکار نسبت به یهودیان صهیونیست. هر چه که باشد او در این کتاب نگاهی هم داشته به اسرائیل، موجودیتش و بحران‌هایی که همراه با اسرائیل در خاورمیانه مثل قارچ رشد کردند.

و در پایان...

این کتاب را باید خواند، کتابی که صد سال خون و خونریزی و نفرت و درد ورنجی که در این نقطه از جهان کشیده‌ایم را برایمان واکاوی می‌کند، به راستی می‌شود تصمیمی گرفت تا این حد افتضاح؟ تصمیمی که هر صلحی را که ممکن بود پیش بیاید بر باد داد؟

خاورمیانه می‌شناسیم برآمده از همین توافق است. اما ماجرا به همین جا ختم نمی‌شود... مدتی بعد ساختار سیاسی بریتانیا و فرانسه دستخوش تحول می‌شود و با تغییر دولت‌ها، رویکرد این دو کشور نسبت به خاورمیانه نیز تغییر می‌کند. اروپاییان دیگر نه انگیزه حضور در خاورمیانه را دارند و نه - باتوجه به هزینه‌های سرسام‌آور جنگ - توان مالی‌اش را. نهایتاً آن چه حاصل می‌شود اداره نصفه و نیمه خاورمیانه به دست اروپاییان، مبارزات گروه‌های مردمی و سال‌ها آشفتگی و آشوب است.

اشتباه جناح پیروز چه بود؟

خود فرامکین در این مورد نوشته است «وقایع سال‌های ۱۹۱۴ تا ۱۹۲۲ گرچه مسأله خاورمیانه‌ای اروپا را حل کرد، اما مسأله‌ای خاورمیانه‌ای برای خود خاورمیانه آفرید. تمهیدات سال ۱۹۲۲ تا جایی که به اروپاییان مربوط می‌شود، این مسأله را که چه چیزی - و چه کسی - باید جای خالی امپراطوری عثمانی را پر کند، حل کرد. اما تا امروز همچنان نیروهای محلی قدرتمندی در خاورمیانه وجود دارند که با این ترتیبات کنار نیامده‌اند و بعید هم نیست آنها را به هم بزنند. [...] شاید روزی چالش‌های ترتیبات ۱۹۲۲ مرتفع شود. اما اگر نشود و با همه توان ادامه یابد، خاورمیانه سرانجام به وضعیتی مشابه وضع اروپای قرن پنجم تبدیل خواهد شد که سقوط مرجعیت امپراطوری روم در غرب اتباعش را در بحران تمدنی افکند که وادارشان کرد نظام سیاسی تازه‌ای برای خود پیدا کنند. تجربه اروپا نشان می‌دهد که این بحران بنیادین در تمدن سیاسی ممکن است چه ابعادی یابد.»

قابل توجهی از اراضی عثمانیان مسلط می‌شوند، اما خاورمیانه قرار است غنیمت جنگی بریتانیا و فرانسه باشد. در نتیجه همین توافق قبلی است که مردانی در آن سوی مرزهای قاره کهن پشت میزهایشان می‌نشینند و خط کش به دست داستان خاورمیانه را رقم می‌زنند و سرنوشت میلیون‌ها انسان را در جای دیگری از جهان تغییر می‌دهند!

حالا چه خواهد شد؟

نوبتی هم باشد نوبت تقسیم غنایم و مرزها و منابع و تشکیل جهان جدید است؛ جهانی که پایه‌گذارانش احساس می‌کردند فکر همه‌جایش را کرده‌اند اما گذر زمان نشان داد حتی یک موقعیت نبود که آنها تصمیمی درست برایش اتخاذ کرده باشند. جنگ جهانی دوم مستقیماً تابعی است از صلح عجیبی که به آلمان و متحدانش در جنگ جهانی اول تحمیل شد و البته خاورمیانه پس از ترسیم نقشه جدیدش توسط جبهه پیروز، هرگز روی صلح را ندید! توافقنامه سایکس-پیکو که قراردادی برای تقسیم اراضی عثمانی است، میان بریتانیا و فرانسه امضا می‌شود و آن چه امروز به عنوان

کند، اما کارکردش در واقع این شد که جنگ‌های جهان مدرن را ایجاد کرد. این کتاب پر فروش و پر طرفدار نوشته «دیوید فرامکین» است و با ترجمه «حسن افشار» و توسط نشر ماهی به بازار عرضه شده است. در ادامه نگاهی داریم به این کتاب، محتوای آن و حواشی پیرامونش.

«بعد از جنگی که به همه جنگ‌ها پایان داد، ظاهرآ در پاریس به صلحی دست یافتند که همه صلح‌ها را بر باد داد.» این جمله را «آرچیبالد ویول» از فرماندهان بزرگ نظامی بریتانیا گفته است، روی صحبت او هم با معاهده صلح پاریس است؛ صلحی که قرار بود مرزهای جهان جدید را مشخص

ماجرای کتاب از چه قرار است؟

صلحی که همه صلح‌ها را بر باد داد، بیانگر رویدادهای مهمی از تاریخ نخستین جنگ جهانی است و همان طور که از عنوان فرعی آن برمی‌آید، خط اصلی و هسته مرکزی کتاب متمرکز بر چگونگی فروپاشی امپراطوری عثمانی و نحوه شکل‌گیری خاورمیانه امروزی است؛ اما در همین سطح نمی‌ماند و به کمک روایت‌های فرعی و تکمیلی فراوان بسط داده می‌شود و حدود روایی خود را تا ارائه تصویری جامع از بخش مهم و تأثیرگذاری از جنگ اول گسترش می‌دهد.

قصه از آنجایی شروع می‌شود که به پایان عمر عثمانی نزدیک می‌شویم، «مرد بیمار اروپا» به احتضار افتاده و حالا بریتانیا و شرکایش دندان تیز کرده‌اند که برسند به قلب